

POSTANOWIENIE

Dnia 18 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Józef Iwulski

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania M. P.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziału Regionalnego w [...]

o prawo do jednorazowego odszkodowania,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 18 lipca 2023 r.,

zażalenia organu rentowego na wyrok Sądu Okręgowego w T.

z dnia 28 grudnia 2022 r., sygn. akt III AUa 27/22,

uchyla zaskarżony wyrok.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w T. wyrokiem z 28 grudnia 2022 r., III Ua 27/22 uchylił wyrok Sądu Rejonowego w T. z 15 września 2022 r., IV U 140/22 oraz poprzedzającą go decyzję Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (organ rentowy) z dnia 28 lutego 2022 r., znak [...] i sprawę przekazał organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd drugiej instancji wyjaśnił, że zaskarżoną decyzją organ rentowy odmówił M. P. (wnioskodawca) prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej w dniu 20 sierpnia 2021 r. z tego powodu, że wnioskodawca – nie przestrzegając zasad bezpieczeństwa pracy – sam w znacznym stopniu przyczynił się do zaistnienia wypadku. Przyczynie to polegało zdaniem organu

rentowego na tym, że wnioskodawca czyścił podajnik ślimakowy w kombajnie bez wcześniejszego wyłączenia silnika kombajnu.

Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie od tej decyzji, podzielając stanowisko organu rentowego. Uchylając jego wyrok oraz poprzedzając go decyzję organu rentowego, Sąd drugiej instancji wyjaśnił, że dogłębnej oceny wymaga, czy zachowanie wnioskodawcy w dniu 20 sierpnia 2021 r. wyczerpuje znamiona rażącego niedbalstwa. Wnioskodawca co prawda naruszył pewne zasady bezpieczeństwa i higieny pracy, jednakże zachował minimalne zasady ostrożności, upewniając się, że nie dozna obrażeń przez ruchome części ślimaka. Zdaniem Sądu drugiej instancji kombajn i ślimak to dwa oddzielne urządzenia, mające dwa odrębne zespoły napędowe oraz dwa odrębne włączniki. Wnioskodawca od wielu lat postępował w taki sam sposób i nigdy nie uległ żadnemu wypadkowi, co mogło utrwalić w nim przekonanie, że jest to prawidłowy sposób czyszczenia kombajnu.

Niezależnie od powyższego Sąd okręgowy przyjął, że decyzja organu rentowego jest przedwczesna, ponieważ w toku postępowania administracyjnego nie wydano orzeczenia lekarza orzecznika KRUS w przedmiocie ewentualnego stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu wnioskodawcy oraz określenia procentowej wartości tego uszczerbku. Brak ten nie może być uzupełniony w toku postępowania przed sądem odwoławczym. Dlatego przy ponownym rozpoznaniu sprawy organ rentowy uzupełni postępowanie dowodowe w zakresie tego, w jaki miejscu znajdował się włącznik ślimaka oraz jak dochodziło do jego włączenia oraz uzupełni postępowanie przez wydanie orzeczenia lekarza rzeczoznawcy KRUS (ewentualnie komisji lekarskiej KRUS) na okoliczności czy wnioskodawca doznał uszczerbku na zdrowiu oraz skali tego uszczerbku.

Organ rentowy zaskarżył wyrok Sądu drugiej instancji zażaleniem. Zarzucił naruszenie art. 386 § 4 w związku z art. 477^{14a} k.p.c. i wniósł o uchylenie tego wyroku. Organ rentowy podniósł, że postępowanie apelacyjne ma charakter merytoryczny. Sąd drugiej instancji powinien w tej sytuacji przeprowadzić postępowanie dowodowe na okoliczność przyczynienia się wnioskodawcy do wypadku. Nie zachodziła konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Skoro decyzja organu rentowego oparta była na art. 10

ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 208 ze zm., dalej jako ustawa ubezpieczeniowa), gdyż przyjęto, że wnioskodawca spowodował wypadek wskutek rażącego niedbalstwa, to postępowanie odwoławcze od takiej decyzji powinno ograniczyć się do rozstrzygnięcia tej kwestii. Ewentualne ustalenie istnienia i procentowej wysokości uszczerbku na zdrowiu na podstawie orzeczenia lekarza rzeczoznawcy KRUS odbywa się w odrębnym postępowaniu, prowadzonym przez organ rentowy w wykonaniu orzeczenia sądowego. W tym zakresie organ rentowy odwołał się do postanowienia Sądu Najwyższego z 19 maja 2022 r., III UZ 6/22.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie organu rentowego okazało się zasadne.

W judykaturze Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, iż przy rozpoznaniu zażalenia, o którym mowa w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., Sąd Najwyższy bada wyłącznie prawidłowość zastosowania art. 386 § 2 lub 4 k.p.c. i nie rozpoznaje żadnych innych zarzutów. W szczególności ocena Sądu Najwyższego nie dotyczy prawidłowości zastosowania przepisów prawa materialnego, dlatego też kontroli wynikającej z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. podlega wyłącznie to, czy w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji nie rozpoznano istoty sprawy albo, czy wydanie wyroku kończącego spór wymagałoby przeprowadzenia przez sąd odwoławczy postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.), względnie czy nie doszło w tym postępowaniu do nieważności postępowania (art. 386 § 2 k.p.c.).

Kwestionowaną przez wnioskodawcę decyzją organ rentowy odmówił prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej, ponieważ w ocenie organu wnioskodawca spowodował wypadek wskutek rażącego niedbalstwa (art. 10 ust. 2 ustawy ubezpieczeniowej). Przy takim ustaleniu faktycznym postępowania przed organem rentowym oraz takiej podstawie prawnej decyzji odmawiającej przyznania prawa do jednorazowego odszkodowania, postępowanie sądowe z odwołania od takiej decyzji organu rentowego ogranicza się do rozstrzygnięcia kwestii, czy ubezpieczony rzeczywiście spowodował wypadek wskutek rażącego niedbalstwa (niesporne przy tym jest, że był to

wypadek przy pracy rolniczej)). W sytuacji, gdy Sąd drugiej instancji dostrzega konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego na okoliczność istotną dla rozstrzygnięcia o ewentualnym niedbalstwie ubezpieczonego, ma obowiązek samodzielnie przeprowadzić stosowne postępowanie, uzupełniając ustalenia postępowania sądowego przed Sądem pierwszej instancji. Nie można bowiem mówić o potrzebie przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, w sytuacji gdy Sąd pierwszej instancji uznał, że stan faktyczny sprawy uzasadniał przypisania wnioskodawcy niedbalstwa, o którym mowa w art. 10 ust. 2 ustawy ubezpieczeniowej. Pozytywne rozstrzygnięcie w przedmiocie, czy do wypadku przy pracy rolniczej doszło w wyniku niedbalstwa wnioskodawcy, czyni zbędnym ustalania procentowego uszczerbku na zdrowiu.

Dlatego należy podzielić stanowisko wyrażone w sprawie III UZ 6/22: apelacja wnioskodawcy od niekorzystanego dla niego wyroku Sądu pierwszej instancji powinna zostać rozpoznana w zakresie wynikającym z decyzji Prezesa KRUS, to jest czy wnioskodawca spowodował wypadek przy pracy rolniczej wskutek rażącego niedbalstwa. Rozstrzygnięcie tej kwestii jest warunkiem przysługiwania wnioskodawcy prawa do odszkodowania. Dopiero po – ewentualnym - pozytywnym dla wnioskodawcy przesądzeniu tej kwestii zasadne będzie ustalenie wysokości tego odszkodowania, która z kolei zależy od procentowego stopnia uszczerbku na zdrowiu. Jak wyjaśniono w sprawie III UZ 6/22, gdy organ rentowy orzekł o prawie do odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy rolniczej bez przeprowadzania badań lekarskich w celu ustalenia procentowego uszczerbku na zdrowiu, sąd – ale tylko w przypadku ustalenia w wyroku wystąpienia wypadku przy pracy rolniczej i przyznania z tego tytułu prawo do odszkodowania - powinien zastosować art. 477⁹ § 4 k.p.c. w związku z art. 477¹⁴ § 3 k.p.c. i przekazać - nierozpoznane dotychczas żądania dotyczące ustalenia procentowego uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku przy pracy rolniczej - do organu rentowego. Sąd drugiej instancji nie ma natomiast podstaw do zastosowania w takiej sprawie jak niniejsza art. 477^{14a} § 4 k.p.c.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[KAS]

[Ł.n]

